

MALI FINANCIJSKI VODIČ

Financijska pismenost podrazumijeva kombinaciju informiranosti, znanja, vještina, stavova i ponašanja potrebnih prilikom donošenja ispravnih financijskih odluka za ostvarenje individualne dobrobiti.

Tekući račun je transakcijski račun koji banka otvara klijentu po zahtjevu u svrhu primanja redovitih ili povremenih uplata i obavljanja isplata u granicama raspoloživih sredstava na računu (npr. plaća).

Žiroračun je vrsta transakcijskog računa koji je namijenjen povremenim primanjima (npr. za maloljetnike se otvara u svrhu ostvarivanja priljeva na osnovi stipendija, nagrada učenika na natjecanjima te rada učenika i studenata u servisima/udrugama, na sezonskim ili nekim sličnim poslovima).

Kako otvaram žiro račun i moram li biti punoljetan?

Žiro račun se otvara u banci za potrebe stipendije, rada preko ugovora o djelu, honorara, rada preko student servisa, u slučaju sezonskih poslova i sl. Takvu vrstu računa mogu otvoriti i maloljetne osobe u radnom odnosu ili maloljetne osobe uz zakonskog zastupnika.

Debitna kartica je kartica kojom se može podizati gotovina na bankomatu ili plaćati roba i usluge u trgovačko-uslužnoj mreži pri čemu se za nastali trošak ili iznos podignute gotovine račun tereti u trenutku obavljanja transakcije, uz uvjet da na računu imamo dovoljno novčanih sredstava.

Kreditna kartica je kartica vezana uz kreditni račun odobren od strane banke (uvjet za odobrenje kreditnog računa je da osoba ima stalni radni odnos), a omogućuje naknadno plaćanje za kupljene proizvode putem otplate kredita (odgoda plaćanja). Kreditna kartica omogućuje kreditiranje, odnosno, korisnik u trenutku plaćanja ne mora imati sredstva na svome računu.

Koju karticu mogu koristiti svakodnevno?

Svakodnevno se može koristiti bilo koja od debitnih kartica (žiro i tekući) ukoliko na njima ima novčanih sredstava. Manje preporučljive su kreditne kartice jer se na njih obračunava i kamata na potrošeni iznos.

OBVEZNA DAVANJA

- **POREZ** je prisilno davanje koje građani plaćaju državi ne dobivajući za to nikakvu protunaknadu. Porezi su cijena javnih dobara koje svakodnevno koristimo kao što je obrazovanje, zdravstvena zaštita, rasvjeta, održavanje prometnica i sl.
- **PDV** je prihod državnog proračuna RH. (porezna stopa PDV-a je 25% ili 13% ili 5%)
- **POREZ NA DOHODAK** je porez koji se nameće izravno na dohodak osobe ili domaćinstva koji bi trebali snositi porezni teret. (npr. plaća se na poreznu osnovicu plaće po stopama od 20% odnosno 30%, ovisno o visini oporezivog dijela plaće).

Koja davanja moram plaćati kao student?

Ukoliko se radi preko student servisa, na takvu vrstu rada kod neto iznosa obračunava se još oko 17,5% davanja. To podrazumijeva približno 12% provizija SC-a, 5% za prvi mirovinski stup, te 0,5% za zaštitu na radu. Minimalna satnica za rad preko studentskog ugovora iznosi 26,56 kn. Kod rada preko SC-a potrebno je voditi brigu o ostvarenom dohotku kako roditelj koji vas drži kao uzdržavanog člana ne bi platio više poreza (limit je 15.000,00 kuna). Takvu vrstu rada mogu obavljati redoviti i izvanredni studenti koji su u akademskoj godini ostvarili najmanje 1 ECTS bod ako ne upisuju prvi puta godinu.

OBRAČUN PLAĆE

- **Bruto plaća** – ukupan iznos novca zarađen tijekom obračunskog razdoblja (npr. mjesec dana). Bruto plaća sadrži doprinose, porez i prirez pa je stoga taj iznos i veći (nije iznos koji dobijete na svojem računu).
- **Izdavanja iz bruto plaće** – obvezni doprinosi za mirovinsko osiguranje; porez na dohodak; prirez porezu na dohodak (ovisi o mjestu stanovanja).
- **Neto plaća** – iznos plaće koji dobivamo na tekući račun.

Koju plaću poslodavci najčešće navode?

Poslodavci mogu navesti bruto ili neto iznos. Ako navode bruto iznos (koji je znatno veći) u koji su uključeni doprinosi za mirovinski stup (1. i 2.) te porez i prirez onda to nije iznos koji se isplaćuje radniku, već se on umanjuje za spomenuta davanja. Grubi omjer dobivene plaće je 60% vama, a 40% državi kroz davanja (koristan kalkulator za izračun plaće nalazi se na web stranici RRIF-a).

ŠTEDNJA

Štednja se odnosi na oročena kunska ili devizna novčana sredstva u kreditnoj instituciji koja se ugovaraju na određeni rok s pravom na kamatu koja se obično isplaćuje po isteku ugovorenog roka na koji su sredstva oročena.

Koja je štednja najbolja za studente?

Većina banaka u svojoj ponudi ima planiranu štednju u kojoj mjesečno štediš unaprijed definirani iznos uz mogućnost dodatne uplate.

Planirana štednja je dobar odabir za studente koji žele naučiti upravljati svojim novcem. Na dugoročnu štednju isplativije je štedjeti.

Kako početi štedjeti?

Osim štednje u bankama kroz razne oblike štednje, može se štedjeti i u investicijskim fondovima, dok je najgora štednja čuvanje novca u novčaniku. Razmisli i o mirovinskoj štednji bez obzira što nisi umirovljenik. Počni štedjeti na sitnicama, kreni u trgovinu sa popisom za kupovinu i ne koristi ako ne moraš kreditne kartice (trenutno najpovoljnija štednja u Hrvatskoj je stambena štednja).

SUSUTAV MIROVINSKOG OSIGURANJA

- **Prvi stup** - sudjeluju svi zaposleni, prikupljena sredstva koriste se za isplatu mirovina sadašnjih umirovljenika.
- **Drugi stup** - uplaćuje se obveznim mirovinskim doprinosima iz bruto plaće zaposlenih. U drugi stup su danas uglavnom uključene sve zaposlene osobe u dobi do 50 godina života.
- **Treći stup** - pojedinac samostalno štedi, bez prisile države, pa se to stoga naziva dobrovoljnom mirovinskom štednjom. Na tu vrstu štednje ostvaruje se pravo na državna poticajna sredstva. Ako uštedim 5.000 kn, dobijem dps-a 750 kuna.

Mogu li birati mirovinski stup i kada?

Prilikom prvog zaposlenja obvezno je odabrati obvezni mirovinski fond iz drugog stupa. Ako se to ne učini u roku od 40 dana, REGOS (Središnji registar osiguranika) će po dužnosti rasporediti u jedan od fondova B kategorije. Prvi

mirovinski stup se ne bira već se uplaćuje 15% bruto plaće. Mirovinski fond iz drugog stupa se može birati i to promjena A,B,C, kategorije najranije 15 dana od prethodne promjene bilo kada u godini (promjenu možeš napraviti samo jednom godišnje) ili promjena fonda u kojem štedimo u mjesecu rođenja. Treći stup se bira dobrovoljno i na njega se dobivaju državna poticajna sredstva. Razmisli o tom stupu!

ON-LINE KUPOVINA

- ne nasjedajte na "nevjerojatne" ponude
- pripazite na SSL certifikat (enkripcija sigurne komunikacije klijenta i web str.)
- provjerite podliježe li vaša narudžba carinskom postupku
- kao potrošač imate pravo, ne navodeći razloge, otkazati narudžbu u roku od 14 radnih dana od zaprimanja narudžbe te vratiti proizvod. Trgovac vam je dužan vratiti novac u najkasnije roku od 14 dana od dana zaprimanja vaše obavijesti.

Koliko je minimalno jamstvo na kupljeni proizvod?

Pri kupnji roba i usluga u EU jednaka su prava svih potrošača. PDV se plaća u zemlji odredišta (kupca). Također unutar EU vrijedi dvogodišnje zakonsko jamstvo, a počinje teći od dana dostave.

Letak izradili: Roman Grobenski (Savjet mladih Grada Duge Rese); Kristina Milašinčić, mag. oec. (Savjet mladih Karlovačke županije); Robert Šlat, mag. oec.